

საქართველოს ევროკავშირში ინტეგრაციის გამოწვევები

მიხეილ ჯიბუტი

ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი

გამოყოფილია და აღწერილია საქართველოს ეკონომიკის 30 წლიანი კრიზისიდან გამოსვლისა და მისი, ევროკავშირის დადგენილი კრიტერიუმების შესაბამის, კონკურენტულ, ეფექტიან საბაზრო ეკონომიკის სისტემად ჩამოყალიბების ხელშეშლილი მიზეზები. გაკეთებულია დასკვნა ორი უმთავრესი მიზეზის არსებობის შესახებ. ერთი, საქართველოს რუსეთთან 30 წლიანი ომიანობა და მეორე, „დესოვეტიზაციის“/განსაბჭოების პროცესის დაუსრულებლობა და მასთან დაკავშირებული სხვა შიგა „ტრანსფორმაციული“ ბარიერები. სტრატეგიული მიზანი - ევროკავშირში შესვლა მექანიკურად არ დაიყვანება ევროკავშირისკენ მოძრაობაზე. უცნობია რა დრო დაჭირდება ამ გზის გავლას. ამიტომ ამოცანა, ევროკავშირში შესვლა-არშესვლის მიუხედავად, დაჩქარებულად კონკურენტუნარიანი ეკონომიკური სისტემის შექმნაა, რომელიც უზრუნველყოფს საქართველოს მოსახლეობის ევროპული (განვითარებული ქვეყნების მნიშვნელობით) ცხოვრების დონითა და ხარისხით. ამისათვის, ავტორის აზრით, აუცილებელია ინდიკატური დაგეგმვის/სტრატეგიული სისტემის აღდგენა და პოლიტიკური ელიტის შექმნის განმაპირობებელი სამართლებრივ-ინსტიტუციური ბაზის შექმნა.

საკვანძო სიტყვები: ეფექტიანი საბაზრო ეკონომიკა, 30-წლიანი კრიზისი, 30-წლიანი საომარი მდგომარეობა, „დესოვეტიზაცია“, ინდიკატური დაგეგმვა, სამეცნიერო ცენტრი პოლიტიკური თანამდებობების პირებისათვის

ევროატლანტიკური ინტეგრაცია - საქართველოს კონსტიტუციური სტრატეგია

საბჭოთა კავშირის დაშლიდან 30 წელი შესრულდა. შედეგად, თხუთმეტი, მათ შორის, ერთი ქართული სახელმწიფო „დაიბადა“. ბოლშევიკურ/კომუნისტური საბჭოთა კავშირის დაშლის შედეგად წარმოშობილ საქართველოს სახელმწიფოს მტრად, მასთან ერთად წარმოშობილი, რუსეთის ფედერაციული რესპუბლიკა ექცა. ამ ქვეყნის იმპერიალისტური მიწ-წრაფება საქართველოში, დამოუკიდებლობის აღდგენის დღიდან, 30 წლიანი საომარი მდგომარეობითა და 20%-მდე ტერიტორიის ოკუპაციით განხორციელდა. რუსეთის სახელმწიფო პოზიცია, რომელიც ჩამოყალიბებული იყო რუსეთის პრეზიდენტის რუსეთის ფედერალური კრებისადმი მიმართვაში 2005 წლის 25 აპრილს, რომ „საბჭოთა კავშირის დაშლა იყო საუკუნის უდიდესი გეოპოლიტიკური კატასტროფა“ (Путин 2005), არ შეცვლილა. უფრო მეტიც, თუ მაშინ ის ახსნილი იყო, როგორც რუსი მოქალაქეების ერთ დღეში „უცხო ქვეყნებში“ აღმოჩენის ფაქტით, ეხლა მისი რეალური არსი გამჟღავნებულია. 2021 წლის 15 დეკემბერს რუსეთის მიერ აშშ-სა და ნატოსადმი გადაცემული მათი მხრიდან რუსეთის უსაფრთხოების სამართლებრივი გარანტიების შესახებ ხელშეკრულების პროექტები (Проект 2001) ღია განცხადებაა ყოფილი საბჭოთა კავშირისა და აღმოსავლეთ ევროპის ყოფილი სოციალისტური ქვეყნების საკუთარი გავლენის ექსკლუზიურ სფეროდ აღიარების შესახებ, სადაც კონტექსტში იკითხება საბჭოთა კავშირის აღდგენა. ასეთ პირობებში საქართველოს არჩევანი თავისი მომავალი დაინახოს ევროკავშირში - ერთგვარად განსაზღვრულია. ამ მიმართულებით ჩანს უმთავრესი მიზნის - ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობისა და მოსახლეობისათვის ევროპული სტანდარტებით ცხოვრების უზრუნველყოფის შესაძლებლობა. ამიტომაც, რომ საქართველოს კონსტიტუცია ევროპის კავშირსა და ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციაში „საქართველოს სრული ინტეგრაციის უზრუნველსაყოფას“ ითვალისწინებს (მუხლი 78) (საქართველოს კონსტიტუცია). ესაა საქართველოს განვითარების სტრატეგიული ვექტორი. საქართველოს ხელისუფლებას უკვე

მიღებული აქვს გადაწყვეტილება, რომ 2024 წელს გააკეთებს ევროკავშირის წევრობაზე განაცხადს (სამთავრობო პროგრამა, 3). თითქოს ყველაფერი ცნობილია - საქართველო საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ ახორციელებს ბიუროკრატიულ - ბრძანებლური ეკონომიკიდან საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლას. ამჟამად დაკონკრეტებულია ისიც, სასურველმა საბაზრო ეკონომიკამ უნდა მიიღოს ისეთი განვითარება, რომ საქართველომ დააკმაყოფილოს ევროკავშირში წევრად გახდომის კრიტერიუმები. ეს კრიტერიუმები მკაცრად განსაზღვრულია ე.წ. „კოპენჰაგენის კრიტერიუმებით“. ის გულისხმობს, კანდიდატი ქვეყნის მიერ ზოგადად ეკონომიკის ისეთი უნარის მქონე ფუნქციონირებადი საბაზრო ეკონომიკა ქონას, რომელიც გაუძლებს კონკურენტულ ზეწოლას და საბაზრო ძალებს ევროკავშირის შიგნით. შეიძლება ითქვას, რომ ერთი შეხედვით ძალიან სწორხაზოვან ამოცანასთან გვაქვს საქმე. თუ ვიცით, რომ საქართველოს ეკონომიკა 30 წელია მოძრაობს A მდგომარეობიდან (სსრკ) B მდგომარეობის (ევროკავშირი) მისაღწევად და ამჟამად იმყოფება C მდგომარეობაში, რამდენ ხანი დასჭირდება C მდგომარეობიდან B მდგომარეობის მიღწევას? მტკიცდება, რომ ჯერ კიდევ ბოლომდე არაა ჩამოყალიბებული ეკონომიკური მეცნიერება ეკონომიკის გარდამავალ ან/და ტრანსფორმაციულ პროცესებზე, არც ეკონომიკის C მდგომარეობის შესწავლა დასრულებული და თითქმის უცნობია C მდგომარეობიდან B მდგომარეობამდე გასავლელი გზა. ერთადერთი რაც ზუსტადაა ცნობილი, ესაა B მდგომარეობა (ევროკავშირის მიერ დადგენილი კრიტერიუმები და მოთხოვნები), თუმცა ისიც უნდა ითქვას, რომ წევრობაზე განაცხადების შეტანიდან წევრობის კანდიდატობისა და შემდგომ წევრობამდე გასასვლელი გზა დროში არაა განსაზღვრული. ამ გზაზე არც მოძრაობის ზუსტი მარშრუტია ნაჩვენები. აქ მხოლოდ პროგრესის პუნქტები, შეზღუდვისა და აკრძალვის ნიშნებია. საკითხი თუ, რა მანძილია ევროპის ეკონომიკის კონკურენტუნარიანი ეკონომიკის შექმნამდე საქართველოში (ანუ რა დრო დასჭირდება ამას?) და როგორ შეიძლება ის საქართველომ დაჩქარებულად გაიაროს, უკვე სპეკულატიური კი არა, პოზიტიური და ნორმატიული კვლევების საქმეა, უზარმაზარი პრაქტიკული, ფაქტობრივად ქვეყნის მოძრაობის კოორდინატების დამდგენი ფუნქციით. ამ მიმართულებით უამრავ გადასაწყვეტ საკითხთა შორის, გამოვეყოფთ საქართველოს ეკონომიკის ტრანსფორმაციის შემაფერხებელი მიზეზების არსებობისა და მათი დაძლევის პრობლემას. საქართველოს ამოცანა თავისთავად ევროპისკენ მოძრაობა კი არაა, არამედ საქართველოს სოციალური სისტემის 30 წლიანი კრიზისის, ამ ნიადაგზე არსებული „საბჭოთა ნოსტალგიის“, დაძლევა და ევროპული დონის (იგულისხმება მსოფლიოს განვითარებული ქვეყნები) ცხოვრების დონისა და ხარისხის მიღწევა. რატომ ვერ მოახერხა საქართველომ 30 წლის განმავლობაში გარდამავალი პერიოდის დასრულება ეკონომიკური ტრანსფორმაციისა და 1988 წლის ეკონომიკური განვითარების დონის მიღწევის კრიტერიუმებით? ძირითადი მიზეზებია: 30 - წლიანი ომი რუსეთთან და ტრანსფორმაციული ბარიერები.

30-წლიანი ომის კონტექსტი

საქართველოს ეკონომიკური განვითარების უმთავრესი ბარიერი, ესაა 30 წლიანი ომიანობა - რუსეთთან საომარ მდგომარეობაში ყოფნა. ამ ხნის მანძილზე რუსეთი შეუწყვეტლივ ეწევა ჰიბრიდულ ომს საქართველოს წინააღმდეგ, რომელიც დროთაგანმავლობაში ცხელი, უშუალო სამხედრო დაპირისპირების სახეს იღებდა. კულმინაცია იყო 2008 წლის აგვისტოს რუსეთ - საქართველოს ომი, რუსეთის მიერ საქართველოს ტერიტორიის 20%-მდე ოკუპაცია. რუსეთთან საომა-

რი მდგომარეობა და ოკუპირებული ტერიტორიები საქართველოს ყოველდღიური ცხოვრების თანმდევი ფაქტია, რომელიც განუსაზღვრელი რისკებისა და მოულოდნელი სიურპრიზების წყაროა. ამასთან, ომი ვერ აჩერებს ეკონომიკას. რუსეთი რჩება საქართველოს უმნიშვნელოვანეს ეკონომიკურ პარტნიორად სავაჭრო ურთიერთობებში და სერიოზულადაა წარმოდგენილი ქვეყნის ეკონომიკასა და ბიზნესში, რაც ქმნის ქვეყნისათვის დამატებით რისკებს. მას მოგონილი მიზეზით შეუძლია შეაჩეროს ღვინისა და მინერალური წყლების შეტანა საქართველოდან (2006 წ.), ან დაიწყოს „გაზის ომი“ - გაუფრთხილებლად შეუწყვიტოს საქართველოს ბუნებრივი აირის მიწოდება (2006, იანვარი), ან დააწესოს საქართველოს მოქალაქეებისათვის ცალმხრივად სავიზო რეჟიმი და ა.შ. საქართველოს 30 წლის განმავლობაში განიცდის რუსეთის ქმედებების გამო ადამიანურ, ფინანსურ, მატერიალურ ზარალს. ათასობით ადამიანი (სამხედრო და მშვიდობიანი მოსახლეობა) დაიღუპა კონფლიქტებისა და ომის დროს, ქვეყანაში გაჩნდა 300 ათასზე მეტი იძულებით გადაადგილებული პირი (კონტროლირებად ტერიტორიაზე მცხოვრებთა 8%-ზე მეტი), რაც მძიმე ფინანსურ ტვირთად იქცა ქვეყნისათვის. ოკუპირებული ტერიტორიებიდან საქართველოს სხვა ტერიტორიაზე გადაადგილება არ იზღუდება. ეს წარმოქმნის რისკებს ჩრდილოვანი ეკონომიკის გავრცელებისათვის. საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური სისტემის სრულფასოვანი არსებობის, ქართველი ხალხის სასიცოცხლო სივრცის დეოკუპაცია საქართველოს სახელმწიფოებრივი ცხოვრების დღის წესრიგში პირველი საკითხია. მუდმივი ომიანობის კონტექსტი საქართველოს ეკონომიკური ჩამორჩენილობის უმთავრესი მიზეზია, მაგრამ ის არაა ერთადერთი. ამას ადასტურებს ის ეკონომიკური ზრდა რაც მიმდინარეობდა 30-წლიანი ეკონომიკური რეცესიის ფარგლებში.

ტრანსფორმაციური ბარიერები

განვითარების უმთავრესი ბარიერი, ომის კონტექსტის შემდეგ, ესაა დესოვეტიზაციის / განსაბჭოების პროცესის დაუსრულებლობა. დესოვეტიზაცია ავტომატურად არ ხდება. ის რეფორმებით, ხელისუფლების პოლიტიკური ნებით უნდა განხორციელდეს. თუ დეკომუნისტიზაცია საქართველოში დამოუკიდებლობის აღდგენის პირველსავე წლებში განხორციელდა, დესოვეტიზაცია, ჯერ კიდევ არ დამთავრებულა.

დესოვეტიზაცია - პრივატიზება, განსახელმწიფოებრიობა, მმართველობის დეცენტრალიზაცია - სხვადასხვა სიჩქარით, უპირატესად ეკონომიკური მიზნებით, ხორციელდებოდა, მაგრამ 2007 წლიდან მოხდა თვისებრივი გარდატეხა, დაიწყო მისი განხორციელება, ხელისუფლებისა და ბიუროკრატიის შერჩევით - ეკონომიკის სისტემის გარეთ, პოლიტიკური მიზნებით. ამ მიზნით კი - დესოვეტიზაცია განხორციელდა ფორმალურად და ისეთი ფორმებით, რომელსაც შედეგად საკუთარი მოქალაქეებთან დაპირისპირებისა და მათი შეურაცყოფის მეტი, არავითარი პოზიტიური შედეგი არ მოჰყოლია. ამ დროს დესოვეტიზაცია არ გატარდა იქ, სადაც აუცილებელი იყო. ამან, შედეგად გამოიწვია „ველური კაპიტალიზმის“ მოქმედების გახანგძლივება. ხდება კაპიტალიზმის მექანიზმების სტიქიურად გაჩენა - ფუნქციონირებისათვის პირობების კვლავ-წარმოება.

არც ერთი ხელისუფლებას არ უცდია სახელმწიფოს მიერ მემკვიდრეობით მიღებული ნაციონალიზებული საკუთრების ნორმალურ სამართლებრივ ჩარჩოებში მოქცევის დასრულება. განსახელმწიფოებრიობა და პრივატიზება უმთავრეს შემთხვევაში კერძო, ან ჯგუფური ინტე-

რესებით ხორციელდება, რომელიც არც საბაზრო კანონების მოთხოვნას და არც ინკლუზიურ განაწილებას არ ემსახურება. „სახელმწიფო-მესაკუთრე“ გამოდის როგორც ამ საკუთრების განმკარგავი სულ უფრო გამარტივებული სქემებით და ფასწარმოქმნის სუბიექტური მექანიზმის გამო, ცრუ ინფორმაციით, დეზორგანიზაცია შეაქვს საბაზრო ურთიერთობებში. შეიქმნა სიტუაცია, როდესაც სახელმწიფო მმართველობაში ყოფნა, საჯარო მოხელეობა, ბიუროკრატობა გახდა საშუალება სახელმწიფო საკუთრების განაწილებაში პრივილიგებური მონაწილეობისათვის. სახელმწიფო-მესაკუთრესთან ასეთი ბიუროკრატის მეშვეობის ურთიერთობა მომგებიანია უცხოელი ინვესტორებისათვის, რომელთა შორის ბევრი სპეკულატური კაპიტალის წარმომადგენელია. საკუთრება, რომელსაც სახელმწიფო დაეპატრონა და რომელიც სახელმწიფომ უფასოდ მიიღო, არ არის კაპიტალიზებული და მისი რეალიზება ხდება სუბიექტური გარიგებებით. განსაკუთრების რელიეფურად ეს ჩანს მიწასთან დაკავშირებით. სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული მიწა სხვა არაფერია თუ არა, თავის დროზე ლენინური დეკრეტებით, ნაციონალიზებული მიწა, რომელიც ისტორიული შემთხვევითობით მოხვდა სახელმწიფოს ხელში. იმ სფეროებში სადაც საბჭოთა „ნაციონალიზაციით“ მიღებული რესურსებია, ყველაზე მოუგვარებელია საკანონმდებლო ბაზა. არ არსებობს მიწის კოდექსი, არ არსებობს შემფასებლობითი საქმიანობის მომწესრიგებელი კანონი, წიაღისეულთან დაკავშირებით, მათი გამოთვლის, განკარგვის, ექსპლოატაციის საკითხებში, პირდაპირი მნიშვნელობით საბჭოთა კავშირია შენარჩუნებული. აღნიშნული სიტუაცია არ შეიქმნებოდა, 30 წლის მანძილზე სოციალურ-ეკონომიკური კრიზისის „ორმოდან“ ქვეყნის ამოყვანა მოხერხდებოდა, მას რომ გააჩნდეს ერთიანი, კომპლექსური და სისტემური სტრატეგიის სისტემა, როდესაც განსაზღვრული იქნებოდა, როგორც დესოვეტიზაციის, ისე მოდიფიკაციის, ეკონომიკური ზრდისა და სოციალური სფეროს განვითარების პარამეტრები დროსა და სივრცეში, მათ შესრულებაზე პასუხისმგებლებისა, საჭირო ბიუჯეტის მითითებით. მის გარეშე ადგილი აქვს მმართველობის არათანმიმდევრობას, პარარელიზმს, დაბალეფექტიანობას. ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულება ეს სტრატეგიული სისტემაა, მაგრამ არასრული. აქ გადასაწყვეტი საკითხები დროში და ხშირად შინაარსობრივად აცდენილია შიგნითაც და გარეთაც - ქვეყანაში განხორციელებულ სხვა სოციალურ - ეკონომიკურ აქტივობებს. მაგალითად, შექმნილია სამართლებრივი ბაზა ანტიმონოპოლიური საქმიანობის რეგულირებისათვის, მაგრამ ქვეყანას არ აქვს მომხმარებელთა დაცვის კანონმდებლობა, არსებობს ნორმატიული აქტები იურიდიულ პირთა გაკოტრების თაობაზე, მაგრამ ქართული სამართლის სისტემა დღეს არ იცნობს ფიზიკურ პირთა გაკოტრებას და სხვ. ასოცირების ხელშეკრულების აქტივობები უნდა იყოს ინტეგრირებული ერთიან ეროვნულ სტრატეგიაში. დესოვეტიზაცია დასრულდებოდა სტრატეგიის შემთხვევაში, მაგრამ იმპულსური მმართველობის პირობებში ბიუროკრატია/პოლიტიკურ ელიტას აქვს საშუალება შეაფერხოს ეს პროცესი. ბიუროკრატია აფერხებს რეფორმებს იმიტომ, რომ უწესრიგობა და ეკონომიკური სისტემის განუვითარებლობა ხელისუფლებაში მყოფთ კაპიტალისტებად გახდომის მეტ შანს აძლევს. პოლიტიკურმა ელიტამ მოახერხა ქვეყანაში არსებული ინდიკატური დაგეგმვის სისტემის გაუქმება. მმართველი ელიტა ავლენს დაინტერესებას დესოვეტიზაციის პროცესის დაუსრულებლობაში. იმპულსური მმართველობისას მმართველ ელიტას აქვს საშუალება შეაფერხოს ეს პროცესი. ასეთ, სისტემის არასრულფასოვნების პირობებში, ელიტა ახერხებს საკუთარი ინტერესების დაკმაყოფილებას, ბევრი რანტიე - კაპიტალისტად გახდომას. გამოსავალი, დესოვეტიზაციის დაჩქარებასა და ინდიკატური სისტემის დანერგვაში და ამისათვის, მმართველობის სისტემის გაუმჯობესებაშია კადრებისა და პოლიტიკური

ელიტის თვისობრივი კომპეტენტურობის დონის გაუმჯობესების გზით. მისი გამოსწორება შესაძლებელია ელიტაში მეცნიერების დაბრუნებით. ევოლუციურად ეს დიდ დროს წაიღებს, ამიტომ მმართველი ელიტის ხარისხობრივი გაუმჯობესების ევოლუციური პროცესის დაჩქარებისათვის შეიძლება შეიქმნას ელიტის შექმნის ნორმატიული სისტემა, სადაც ერთი უმნიშვნელოვანესი მოთხოვნა სახელმწიფო-პოლიტიკური თანამდებობის პირებისათვის სამეცნიერო ცენზის დაწესება იქნება. მმართველი ელიტის ხარისხობრივი გაუმჯობესებით მოხერხდება „ველური“ სახით რესტავრირებული კაპიტალიზმისა და ნარჩენი საბჭოთა სოციალიზმის ურთიერთობების ბიუროკრატიაში მორიგების დაძლევა, „ველური“ კაპიტალიზმის დემოკრატიული კაპიტალიზმით ჩანაცვლება და დესოვეტიზაციის (განსაბჭოების) პროცესის დასრულება.

დასკვნა

ამრიგად, პასუხი კითხვებზე, თუ რატომ არ გადაიზარდა ეროვნული სახელმწიფოს ფუნქციონირება ეროვნულ წარმატებულ სოციალურ-ეკონომიკურ ცხოვრებაში 30 წლის მანძილზე და როგორია წარუმატებლობის დაძლევის შესაძლებლობა და საშუალება, მრავალვარიანტიანია. თუმცა, გამოკვეთილად საბუთდება ორი მიზეზი ერთი მხრივ, ომიანობა რუსეთთან და მეორე მხრივ, ტრანსფორმაციული ბარიერები. პირველის დაძლევა დამოკიდებულია მრავალ ფაქტორზე, მათ შორის ისეთზე, რომელიც საქართველოს შესაძლებლობებს სცილდება. საქართველოს მოქმედება ამ მიმართულებით აუცილებელი, მაგრამ არასაკმარისი ფაქტორია. მეორე, არის ქვეყნის შიგა პრობლემა და გადაჭრადია. ამისთვის, უმთავრესია დასრულდეს პოლიტიკურ - ეკონომიკური დესოვეტიზაციის პროცესი, შეიცვალოს ეკონომიკის არსებული სპეკულატორული მოდელი, ინოვაციურით და მის განსახორციელებლად მმართველობითი სისტემა უზრუნველყოფილ იქნას ნორმატიულად დადგენილი კრიტერიუმებით შერჩეული ბიუროკრატითა და ქვეყნის სტრატეგიული განვითარების გეგმით.

ლიტერატურა:

1. საქართველოს კონსტიტუცია (1995) [https://matsne.gov.ge/ka/document/view/30346? Publication = 36](https://matsne.gov.ge/ka/document/view/30346?Publication=36)
2. სამთავრობო პროგრამა 2021 – 2024 „ევროპული სახელმწიფოს მშენებლობისთვის“, 20 თებერვალი, 2021 წელი, https://www.gov.ge/files/68_78941_292978_govprogramme.pdf
3. В.В.Путин (2005) Послание Федеральному Собранию Российской Федерации. 25 აპრილი.
4. <http://www.kremlin.ru/events/president/transcripts/22931> (ბოლო ნახვა 31.01.2022)
5. Проект (2021) Договор между Российской Федерацией и Соединенными Штатами Америки о гарантиях безопасности. 15 დეკემბერი. https://mid.ru/ru/foreign_policy/rso/nato/1790818/(ბოლო ნახვა 31.01.2022)
6. Проект (2021) Соглашение о мерах обеспечения безопасности Российской Федерацией и Государств – Членов Североатлантического Договораю15 декабря. 15 დეკემბერი. https://mid.ru/ru/foreign_policy/rso/nato/1790803/ (ბოლო ნახვა 31.01.2022)
7. ჯიბუტი მ.(2021) საქართველოს ეკონომიკა: 30 წლიანი ტრანსფორმაციის გაგებისათვის ||„ეკონომიკა და ბიზნესი“, №4.
8. ჯიბუტი მ.(1996) საქართველოს რესპუბლიკის სოციალურ - ეკონომიკური განვითარების პირველი ინდიკატიური გეგმის მეთოდოლოგიური საფუძვლები|| „ეკონომიკა“, №6.

Georgia and EU Integration: Challenges

Mikheil Jibuti

Professor, PhD in Economic Sciences

SUMMARY

Euro-Atlantic integration is the strategic goal set by the Constitution of Georgia (Article 78). Based on the Government program of Georgia for 2021-2024, the country will start the related procedures in 2024 by applying for the EU membership. However, Georgia has not yet developed the strategy, the so called “white book” with the action plan and Gantt chart as well as conducive and unfavorable factors. Knowing these factors is very important. The reasons preventing Georgia from becoming a competitive, effective market economy system meeting the EU criteria have been identified and described. However, we would like to point out the following two key reasons: (1) a 30-year state of war of Georgia with Russia (occupied territories and internally displaced people) along with interminable process of “desovetization” and (2) transformation-related problems due to which a 30-year economic and social crisis could not have been solved. In the year previous to COVID-19 pandemic, Georgia’s GDP amounted to 82.5% of that of 1988. However, all problems stem from the Soviet historic heritage. The strategic goal is to join the European Union that means achieving a certain level of social and economic development and not just striving and moving towards the EU. Movement is not everything in this case. Development of a competitive economic system that would provide the population of Georgia with the European level and quality of life in an expeditious manner is the main goal despite the fact whether Georgia joins the EU or not. The first milestone on the way to the EU is the end of “desovetization” and transformation from a “wild” to a “democratic” capitalism. The author offers the explanation of how the Soviet and market systems manage to coexist taking into consideration that transitional economy is the state of economy where the Soviet and market economic systems coexist in a single time and space dimension since they have contradictory traits and mechanisms of functioning. Soviet economic system was artificially developed as an antipode of a capitalistic one and its substitute, and that’s why it depended on subjective governing factors. Their diffusion, intertwinement of their elements is not possible. What is the deal for them to make the economy function at some level? How could it happen that the system developed artificially still exists? Presence of elements of the Soviet economy is based on the bureaucratic system imposing the monopoly on national resources nationalized during the Soviet period and on their disposal, still existing as result of slow process of desovetization being in the interests of the actors of “wild capitalism”. As a result, bureaucrats and new capitalists got united having a common interest of hampering the process of transformation. Conservation of the elements of Soviet governing system caused the erosion of bureaucracy, “resovetization” in the form of a single-party-governance, and diminished competitiveness in political life. The cause of the failure is unreasonable and inflated procrastination of the process of desovetization and absence of reforms and the unified strategy for the development of the country. The author believes that the way out is speeding up the process of desovetization, reinstatement of an indicative/strategic planning system and improvement of the governing system by the development of qualitative human resources and political elite. The precondition for the development of political elite is the creation of legal and institutional basis for state political appointees through the introduction of scientific qualifications.

Key words: *effective market economy, 30-year crisis, 30-year-state of war, desovetization, indicative planning, scientific qualification for political appointees.*